

Батрименко Олег Володимирович

*Доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)
<https://orcid.org/0000-0003-0211-248X>
e-mail: batrymenko@ukr.net*

Хилько Микола Іванович

*Доктор філософських наук, професор кафедри політології
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)
<https://orcid.org/0000-0002-0295-5332>
e-mail: mykola.khylko@gmail.com*

**ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА СУБ'ЄКТІВ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК
ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Резюме

У статті досліджено взаємодію органів державної влади та суб'єктів підприємницької діяльності як чинник забезпечення екологічної безпеки в Україні. Проведено комплексний аналіз правових, інституційних та економічних аспектів цієї взаємодії, а також її ефективності й обмежень. Здійснено: огляд теоретичних підходів до поняття «екологічної безпеки», з визначенням її принципів, цілей і механізмів; аналіз функціонування системи державного управління, включаючи повноваження Міндовкілля, Державної екологічної інспекції та місцевих органів. Окреслено роль бізнесу у формуванні екологічної безпеки — через корпоративну соціальну відповідальність, впровадження екологічних стандартів, звітність. Здійснено ідентифікацію форм та механізмів взаємодії держави і бізнесу, включаючи державне-приватне партнерство, регулювання, стимули, громадський контроль. Виявлені ключові проблеми, які гальмують ефективну співпрацю (правові прогалини, корупція, брак стимулів, інституційна слабкість).

Продемонстровано цілісне бачення шляхів посилення екологічної безпеки через ефективну взаємодію між державою та підприємницьким

сектором, з орієнтацією на національний контекст та міжнародний досвід. Узагальнено та розроблено пропозиції щодо вдосконалення законодавства, стимулювання бізнесу, підвищення прозорості, контролю, участі громадськості.

Ключові слова: держава; органи влади; інститути; суб'єкти підприємницької діяльності; бізнес; екологічна безпека; екологічна культура; Україна.

Вступ

Екологічна безпека є стратегічним компонентом національної безпеки держави, оскільки стан довкілля напряму впливає на здоров'я населення, ресурсний потенціал, економічний розвиток та міжнародний імідж. В умовах інтенсивних антропогенних навантажень, кліматичних змін, а також наслідків воєнної агресії, взаємодія органів державної влади та суб'єктів підприємницької діяльності стає ключовим чинником у попередженні екологічних катастроф і забезпеченні сталого розвитку. З одного боку, державні органи мають законодавчі, регулятивні і контрольні функції; із іншого — бізнес здатен через інновації, екологічне підприємництво та корпоративну відповідальність реалізовувати високі стандарти екологічного управління.

Метою цієї роботи є визначення стратегічних підходів до ефективної взаємодії органів влади та бізнесу задля забезпечення екологічної безпеки в Україні. Зокрема, дослідити, яким чином взаємодія органів державної влади та суб'єктів підприємницької діяльності сприяє або стримує екологічну безпеку в Україні, і виробити конкретні рекомендації щодо підвищення ефективності цієї взаємодії.

Методи дослідження

У процесі написання статті використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Так, логіко-семантичний аналіз — дозволив уточнити термінологічну базу дослідження, зокрема, щодо понять «екологічна безпека», «екологічна відповідальність бізнесу», «екологічне регулювання». Системний аналіз — застосовувався для вивчення структурних елементів взаємодії між органами державної влади та підприємствами, що впливають на стан довкілля. Це дало змогу побачити цілісну картину механізмів управління екологічною безпекою. Аналіз нормативно-правових актів — дозволив виявити прогалини та суперечності у чинному законодавстві України щодо екологічної безпеки та взаємодії держави з бізнесом. Зокрема, проаналізовано Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Стратегію державної екологічної політики до 2030 року, податкове та адміністративне законодавство. Порівняльно-правовий метод — використано для аналізу міжнародного

досвіду у сфері екологічного регулювання (країни ЄС, США, Канада), що дозволило виокремити найкращі практики для потенційної імплементації в Україні. Емпіричний аналіз (кейс-метод) — на прикладі конкретних українських компаній та державних програм досліджено практику впровадження екологічних стандартів, відповідальності та співпраці з державними органами. Це дало змогу виявити ефективні механізми та типові проблеми у взаємодії. Метод експертного оцінювання допоміг сформулювати практичні рекомендації з урахуванням позицій різних зацікавлених сторін.

Результати використання методів дали змогу: ґрунтовно вивчити чинну нормативно-правову базу; охарактеризувати існуючі моделі взаємодії між державою і бізнесом; виділити недоліки правового та інституційного забезпечення екологічної безпеки; сформулювати рекомендації з урахуванням міжнародного досвіду та експертної думки.

Результати дослідження

У Законі «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. 50) дається таке визначення: «Екологічна безпека є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. Екологічна безпека гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів. Діяльність фізичних та юридичних осіб, що завдає шкоди навколишньому природному середовищу, може бути припинена за рішенням суду»[1].

Науковий огляд звертає увагу, що важливою складовою цього визначення є принцип попередження: тобто не просто реагування на шкоду, а вжиття заходів, щоб не допустити погіршення стану довкілля чи ризик для здоров'я. Аналіз преамбули Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» дозволяє зробити висновок, що охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини — невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. Збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорона, раціональне використання і відтворення природних ресурсів є основою для гарантування екологічної безпеки.

Існує й інший підхід: екологічна безпека розглядається як частина національної безпеки, і її зміст включає захищеність життєво-важливих інтересів людини, суспільства і держави від реальних або потенційних загроз антропогенного чи природного характеру [2].

Відповідно до Статті 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» виділяються такі ключові принципи забезпечення екологічної безпеки:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість дотримання екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів у господарській та іншій діяльності;

- гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;

- запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля; тобто заходи мають запобігати негативним екологічним наслідкам, а не лише реагувати після їхнього виникнення;

- екологізація матеріального виробництва: використання і відтворення відновлюваних природних ресурсів, широке впровадження новітніх технологій;

- збереження просторової і видової різноманітності природних об'єктів і комплексів;

- науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства;

- оцінка впливу на довкілля (environmental impact assessment) як обов'язкова процедура у рішеннях, що можуть мати екологічні наслідки;

- гласність і демократизм у прийнятті екологічно значимих рішень, розвиток екологічної свідомості населення [1].

Ефективна екологічна політика вимагає інтеграції принципів сталого розвитку, згідно з якими економічне зростання не має відбуватись за рахунок природного середовища. Концепція екологічного врядування (environmental governance) передбачає участь як державних, так і недержавних акторів у формуванні екополітик, зокрема через публічно-приватне партнерство, прозорі консультації та суспільний контроль [3].

Сучасні моделі взаємодії у сфері екології можуть бути зведені до трьох типів:

- етатистська, коли держава жорстко регулює та контролює діяльність підприємств. Беззаперечно, держава має створити правову рамку, встановити стандарти, нормативи, ліміти, здійснювати контроль, моніторинг, проводити стратегічну екологічну оцінку, забезпечувати покарання за порушення. Законодавчі акти та державні політики (наприклад, «Про охорону навколишнього природного середовища», «Основні напрями державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки») встановлюють ці функції;

- нео-ліберальна, що акцентує на саморегуляції бізнесу. Бізнес (суб'єкти підприємницької діяльності) одночасно є і джерелом потенційних загроз (забруднення, надмірне використання ресурсів тощо), і може бути джерелом вирішення (інновації, технології, модернізація виробництв, інвестиції у «зелені» практики). Теоретично, бізнес повинен діяти в межах тих нормативів, які держава задає, бути відповідальним, вести екологічно орієнтовану діяльність, застосовувати оцінку впливу на довкілля, екологічні стандарти, екологічний аудит;

- партнерська, за якої ключову роль відіграє співпраця між усіма учасниками, з розподіленою відповідальністю. Остання модель, на наш погляд, найбільш відповідає потребам сучасної екологічної безпеки, особливо в умовах євроінтеграції.

Важливим теоретичним припущенням є взаємозалежність між соціально-економічним розвитком і екологічним станом: екологічна безпека неможлива без сталого розвитку, без збалансування економічних та екологічних інтересів. «Сталий розвиток є інтеграційною концепцією, що поєднує соціально-економічний прогрес із забезпеченням екологічної рівноваги» [4, с. 113].

Крім цього, сучасна практика управління базується на принципах *good environmental governance* — відкритості, участі, ефективності, підзвітності та узгодженості. У дослідженні ГО Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» зазначено: «Для досягнення результативного екологічного врядування важливо забезпечити не лише координацію між рівнями влади, але й інтеграцію бізнесу та громадськості у процес прийняття рішень» [5]. Концепція ESG (екологічна, соціальна та управлінська відповідальність) поступово інтегрується в українське правове поле [6-7], хоча поки не має окремого законодавчого регулювання. Та все ж зауважимо, що без державного керівництва (нормативів, контролю, стимулів) бізнес сам по собі не забезпечить екологічну безпеку — але бізнес є критичною складовою у реалізації на практиці цих теоретичних засад.

Екологічна безпека в Україні є сферою відповідальності різних органів державної влади, які функціонують на трьох рівнях: 1) центральному (Кабінет Міністрів України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, інші міністерства та служби); 2) регіональному (обласні та районні державні адміністрації); 3) місцевому (органи місцевого самоврядування).

Координаційна функція належить Кабінету Міністрів України, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони довкілля (Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [1, ст. 16].

Ключовим органом, відповідальним за формування та реалізацію екологічної політики держави є Міністерство захисту довкілля та

природних ресурсів України (Міндовкілля). Його повноваження визначено в Постанові КМУ № 614-п від 25.06.2020 р. наступним чином: «Міндовкілля є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, управління природними ресурсами, поводження з відходами та зміни клімату» [8, п. 2]. Функції міністерства охоплюють:

- стратегічне планування в галузі охорони довкілля;
- нормативно-правове регулювання;
- розробку державних програм;
- взаємодію з міжнародними партнерами;
- координацію роботи державних природоохоронних інспекцій;
- ведення державного моніторингу навколишнього природного середовища.

Відповідно до статті 35 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», державний контроль у сфері охорони довкілля здійснюється через: перевірки діяльності підприємств, установ, організацій щодо дотримання екологічного законодавства; контроль за викидами, скидами, розміщенням відходів, використанням природних ресурсів;

проведення експертиз, аудитів та інспекцій. «Об'єктами державного контролю є: водні ресурси, земельні ресурси, надра, атмосферне повітря, ліси, природно-заповідний фонд, тваринний світ, відходи, радіаційна безпека, генетично модифіковані організми тощо» [1]. Ключовим законодавчим актом для реформи державного контролю є законопроект № 3091 (2020 р.), що передбачає створення нової системи Державного екологічного контролю (ДЕК). Його впровадження має на меті: змінити підходи до екологічних перевірок; унеможливити корупцію через цифровізацію; впровадити ризик-орієнтований підхід до перевірок; підвищити прозорість діяльності контролюючих органів. Законопроект «запроваджується єдиний інтегрований портал ДЕК, відкритий реєстр перевірок, автоматизоване формування планів заходів державного нагляду» [8]. Україна поступово формує нормативно-правову базу, що регулює екологічну взаємодію. До ключових законодавчих актів належать: Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»; Закон «Про стратегічну екологічну оцінку»; Податковий кодекс (розділ про екологічне оподаткування) та ін. [9, с. 273–290].

Завдяки зобов'язанням у межах Угоди про асоціацію з ЄС, Україна імплементує європейські директиви, зокрема: Директиву 2010/75/ЄС (про промислові викиди); Рамкову водну директиву; Принципи ESG (екологічного, соціального й управлінського впливу на бізнес) та ін. [9, с. 290–313].

Органи місцевого самоврядування мають власні повноваження у сфері довкілля, передбачені законом «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 33, 38) [10], а саме: контроль за дотриманням екологічних вимог на території громади; організація місцевих програм охорони довкілля; забезпечення збору та утилізації відходів; благоустрій територій, озеленення, охорона зелених зон. У деяких громадах створено відділи екології та екологічні комісії, які реалізують проєкти з підвищення екологічної безпеки (наприклад, моніторинг якості повітря, річок, зелених зон тощо).

Загалом, система державного управління екологічною безпекою в Україні є багаторівневою, але зачасто — фрагментованою. Основні повноваження мають Міндовкілля, Державна екоінспекція та місцеві органи влади. Взаємодія між цими органами, бізнесом та громадськістю поки що не є системною, що знижує ефективність політики екологічної безпеки.

Яка ж роль бізнесу у забезпеченні екологічної безпеки. Загалом, бізнес відіграє значну роль у забезпеченні екологічної безпеки за рахунок добровільного та обов'язкового дотримання екологічних стандартів, використання «зелених» технологій, а також через корпоративну соціальну відповідальність (КСВ).

Так, Л. Бобко, В. Вовк і А. Корпан зазначають, що в Україні існує значний потенціал і зацікавленість у екологічній відповідальності бізнесу і «...одним з найпоширеніших підходів до визначення екологічно відповідальної компанії є підхід, в основі якого лежать три критерії: дотримання екологічних зобов'язань, енергетичний та сировинний менеджмент, ефективне залучення стейкхолдерів» [11, с. 302]. І. Ладунка, аналізуючи, як українські підприємства мислять екологічну відповідальність як частину соціально відповідального бізнесу зазначає: «Екологічний компонент соціальної відповідальності має не лише репутаційні переваги, але й економічні: зниження витрат на ресурси, підвищення ефективності виробництва» [6, с. 917]. А дослідники Г. Лопушняк та Д. Давидова у статті «Основні проблеми дотримання екологічної компоненти КСВ підприємствами України та шляхи їх вирішення» наводячи результати огляду нефінансової звітності підприємств зазначають, що найпоширеніші напрями екологічних витрат — утилізація відходів, енергоефективність, зменшення споживання ресурсів, а також що значною перешкодою є відсутність стимулів та підтримки з боку держави [12].

Бізнес може здійснювати низку конкретних кроків, які сприяють екологічній безпеці: впровадження екологічного менеджменту, включно з аудиторією екології, оцінкою впливу своїх виробничих процесів на довкілля; використання ресурсів більш ефективно — енергії, води, сировини; перехід на відновлювальні джерела енергії; технології зниження викидів; раціональне поводження з відходами: збирання, сортування, переробка;

звітування з екологічних показників та прозорість зі стейкхолдерами (споживачами, громадами, органами влади); інновації в екопродуктах, «зелений» ланцюжок постачань, зелені сертифікації, екологічні стандарти (наприклад ISO 14001). Тобто, як зазначають Ю. і В. Бродовичі, «екологічно відповідальний бізнес — це той бізнес, який дотримується основних принципів виробництва, доставки послуг та продуктів, що не шкодять навколишньому середовищу... використання відновлюваної енергії, зменшення вуглецевого сліду ...» [13, с. 44–51].

Однак, попри позитивні нормативні зрушення які сприяють екологізації бізнесу, ефективність взаємодії часто блокується такими чинниками:

- недовіра бізнесу до держави, пов'язана з непослідовністю регуляторної політики;
- недостатня або нечітка нормативно-правова база, відсутність стимулів (податкових, фінансових) для бізнесу щодо екологічної модернізації;
- фінансові обмеження: високі стартові витрати на «зелені» технології, інвестиції в очисні потужності, модернізацію виробництва.
- недостатня обізнаність бізнесу і споживачів, брак інформації, експертних знань, низький рівень екологічної культури серед підприємців у управлінців;
- обмеженість інституційного супроводу з боку держави;
- відсутність або слабкість екологічного контролю або його нерегулярність, корупційні ризики при видачі дозволів та ін.

Загалом, бізнес в Україні вже частково приймає на себе функцію забезпечення екологічної безпеки через корпоративну соціальну відповідальність, модернізацію, екологічні ініціативи, але ця роль не є системною та повною. Ефективність бізнесу в екобезпеці залежить від таких чинників як: державної політики, рівня контролю, стимулів і культури. Тому, для підсилення ролі бізнесу потрібно не лише нормативне забезпечення, але й державна підтримка, доступ до фінансування, підвищення обізнаності та стандартів.

Ефективне забезпечення екологічної безпеки потребує не лише контролю з боку держави, але й активної участі бізнесу, що можливо через реалізацію інституційних форм співпраці. До основних форм такої взаємодії в Україні належать:

- 1) Державне-приватне партнерство (ДПП) — спільна реалізація екологічно значимих проєктів на умовах поділу обов'язків і ризиків між державою і бізнесом. «У сучасних умовах ДПП, — як зазначає М. Пророчук, — стає гнучкою формою взаємодії, здатною вирішити інфраструктурні та екологічні виклики» [14, с. 28].

2) Концесія / управління державним майном — передача підприємствам природоохоронних об'єктів для експлуатації з відповідальними екологічними зобов'язаннями.

3) Спільне фінансування та проєктна діяльність — реалізація екологічних ініціатив за спільною участю державних коштів та бізнес-інвестицій (очисні споруди, рекультивація, система управління відходами).

4) Тристороння взаємодія (бізнес — громадськість — влада) — участь підприємств у проєктах громадського характеру, ініціативах НУО, відкритих консультаціях щодо довкілля [15, с. 548].

5) Стимулюючі форми — пільгове оподаткування, гранти, підтримка «зелених» інновацій та енергоефективних рішень [16, с. 6 — 8].

Впровадження зазначених форм можливо через наступні механізми:

- нормативно-правовий — регулювання через закони України «Про державне-приватне партнерство», «Про концесії», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про охорону навколишнього природного середовища». Ці акти встановлюють правила, обов'язки, санкції, процедури [14, с. 26 — 27];

- фінансово-економічний — система державних гарантій, субсидій, податкових пільг для підприємств, що впроваджують екологічні технології [16, с. 9];

- інформаційний — обмін інформацією, звітність, екологічний аудит, доступ до екологічної інформації, що регламентується Законом України «Про доступ до публічної інформації» [17];

- інституційний — створення робочих груп, громадських рад, міжвідомчих комісій для формування політики, проведення екологічної експертизи [15, с. 549];

- контрольний — екологічні інспекції, моніторинг, штрафи, які виконує Державна екологічна інспекція згідно з проектом Закону № 3091 [8].

Та все ж, попри наявність нормативної бази, ефективність реалізації зазначених форм і механізмів залишається обмеженою через: фрагментарність законодавства — несумісність різних актів, відсутність екологічної інтеграції; низький рівень довіри між владою і бізнесом; відсутність стимулів для активної участі підприємств у державних екологічних програмах; обмежену участь громадськості через слабкий розвиток механізмів співуправління; бюрократизацію тощо [18]. Більше того, можна стверджувати, що «в Україні відсутня чітка модель поєднання екологічного та економічного розвитку, що призводить до конфлікту між короткостроковими прибутками бізнесу і довгостроковою екологічною стабільністю» [19, с. 9].

Виявлені проблеми впливають на стан екологічної безпеки, що безпосередньо призводять до:

- поглиблення екологічних ризиків: зростання рівня забруднення, деградація екосистем;
- неефективного використання природних ресурсів: низький ККД виробництва, втрати біорізноманіття;
- зниження якості життя громадян через погіршення стану довкілля;
- втрати міжнародних інвестицій, орієнтованих на «зелену економіку»;
- невиконання міжнародних зобов'язань України (наприклад, Паризької кліматичної угоди, Кіотського Протоколу тощо).

Отже, Україні слід чіткіше випрацювати пріоритети забезпечення екологічної безпеки з акцентом на:

- удосконалення правового регулювання: уніфікація та конкретизація екологічного законодавства; активно використовувати підходи європейського законодавства: чіткі нормативні вимоги, дозволи, контрольні механізми, санкції;
- створення прозорих фінансових моделей: баланс між податками, інвестиціями, бюджетними витратами на охорону довкілля;
- запровадження реальних стимулів: податкові пільги, грантові програми для «зеленого» бізнесу;
- посилення контролю та прозорості: цифровізація перевірок, відкриті реєстри, громадські ради;
- підвищення адміністративної спроможності на рівні центральних та місцевих органів: підготовка кадрів, інституційна модернізація, аналітичні центри;
- формування екологічної культури: обов'язкове еко-навчання в бізнес-освіті, публічні кампанії;
- використання грантів і міжнародної технічної допомоги для стартових екологічних проєктів, зокрема у сферах поводження з відходами, очищення повітря, водних ресурсів;
- забезпечення участі бізнесу і громадськості у процесах формування екологічної політики та контролю — через консультації, відкриті дані, партнерства [20].

Висновки

Питання екологічної безпеки не може бути ефективно вирішене без взаємодії між державними інституціями та приватним сектором. Успішна реалізація політики у цій сфері потребує не лише регуляторного тиску, але й стимулювання, інституційного супроводу та формування довіри між владою та бізнесом. Ключовими завданнями є: розбудова механізмів

партнерства між владою і бізнесом; інституціоналізація екологічної відповідальності; активізація ролі громадськості як модератора та контролера у процесах взаємодії.

Вироблення чітких і практичних рекомендацій щодо взаємодії між державою та підприємницьким сектором становить один із центральних механізмів зміцнення екологічної безпеки в Україні. Необхідність міжсекторальної співпраці є передумова сталого розвитку, спільної відповідальності держави й приватного сектора за стан екологічної безпеки.

Список посилань

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України. Стратегія від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
4. Чернихівська А. В. Концептуальні засади сталого розвитку місцевого самоврядування. Проблеми економіки. 2020. № 3. С. 112 – 117. URL: <https://www.problecon.com>
5. Good Environmental Governance Implementation in Georgia, Moldova, and Ukraine: Stay of play, key conclusions and recommendations. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2022. URL: <https://rac.org.ua>
6. Ладунка І. С. Екологічна соціальна відповідальність підприємств в Україні. Економіка і суспільство. 2017. № 13. С. 917-923.
7. Камишнікова Е. В. Аналіз екологічних аспектів корпоративної соціальної відповідальності в об'єднаннях підприємств України. Економічний аналіз. 2017. Том 27. № 4. С. 205-210.
8. Постанова Кабінету Міністрів України № 614-п, від 25.06.2020 р. п. 2). Джерело: zakon.rada.gov.ua/go/614-2020-p
9. Хилько М. І. Екологізація політики. Монографія. Київ: ВАДЕКС, 2014. 344 с.
10. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» №280/97-ВР, чинний, поточна редакція від 12.09.2025, підстава — 4574-IX: <https://zakon.rada.gov.ua>

12. Бобко Л. О., Вовк В. В., Корпан А. В. Екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності. Молодий вчений. 2020. № 4(2). С. 301-305.
13. Лопушняк Г. С., Давидова Д. Ю. Основні проблеми дотримання екологічної компоненти корпоративної соціальної відповідальності підприємствами України та шляхи їх вирішення. Eco-Science. 2021. С. 70-80.
14. Бродович Ю. Р., Бродович В. Ю. Екологічна відповідальність у сучасному бізнесі: стратегії раціонального використання природних ресурсів. Економіка та суспільство. 2024. № 69. С. 44-51.
15. Пророчук М.В. Механізм взаємодії влади та бізнесу у сфері інфраструктури. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2020. №4. С.20–30. https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/23.pdf
16. Сенишин О. С., Ільків Н. В., Угольков Є. О. Стратегічні напрями взаємодії бізнесу, громадських організацій і держави у часи динамічних змін. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 56. С. 546 – 552. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/3042/2963>
17. Біловіцька Ю. А. Механізми співпраці держави та бізнесу в умовах трансформаційної економіки. Адміністративно-правові аспекти публічного управління. 2022. Спецвипуск. С. 6 – 10. <https://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2022/spec/2.pdf>
18. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314) зі змінами, поточна редакція від 08.08.2025, підстава – 4321-IX.: <https://zakon.rada.gov.ua>
19. Батрименко О. В. Бюрократія в сучасному суспільстві: сутність, роль та тенденції. Київ: Академвидав, 2012. 304 с.
20. Репін К. Проблеми інтеграції економічної та екологічної політики України. Державне управління та місцеве самоврядування. 2024. № 2. С. 6 – 11. <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/download/100/97>
21. Іванюта С., Якушенко Л. Пріоритети забезпечення екологічної безпеки України в умовах російської воєнної агресії: аналітична доповідь. – Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД), Київ, 2024. 61 с.

References

1. On Environmental Protection: Law of Ukraine dated (June 25, 1991), No. 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. On National Security of Ukraine: Law of Ukraine dated (June 21, 2018), No. 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the Period up to 2030: Law of Ukraine (dated February 28, 2019), No. 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
4. Chernykhivska, A. V. (2020). Conceptual Foundations of Sustainable Development of Local Self-Government. *Problems of Economy*, No. 3, 112 – 117. URL: <https://www.problecon.com>
5. Good Environmental Governance Implementation in Georgia, Moldova, and Ukraine: State of Play, Key Conclusions and Recommendations. Resource and Analysis Center «Society and Environment», 2022. URL: <https://rac.org.ua>
6. Ladunka, I. S. (2017). Environmental Social Responsibility of Enterprises in Ukraine. *Economy and Society*, No. 13, 917 – 923.
7. Kamyshnikova, E. V. (2017). Analysis of Environmental Aspects of Corporate Social Responsibility in Business Associations of Ukraine. *Economic Analysis*, Vol. 27, No. 4, 205 – 210.
8. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 614-p, (dated June 25, 2020), clause 2). Source: <https://zakon.rada.gov.ua/go/614-2020-п>
9. Khylyk, M. I. (2014). *Greening of Policy*. Monograph. Kyiv: VADEX, 344 p.
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (1997, May 21). Law of Ukraine on local self-government in Ukraine, No. 280/97-VR (as amended on September 12, 2025, based on 4574-IX). *Vidomosti of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
11. Bobko, L. O., Vovk, V. V. & Korpan A. V. (2020). Environmental Aspects of Corporate Social Responsibility. *Young Scientist*, No. 4(2), 301 – 305.
12. Lopushniak, H. S. & Davydova, D. Yu. (2021). Main Problems of Observing the Environmental Component of Corporate Social

- Responsibility by Enterprises in Ukraine and Ways to Address Them. *Eco Science*, 70 – 80.
13. Brodovych, Yu. R. & Brodovych, V. Yu. (2024). Environmental Responsibility in Modern Business: Strategies for the Rational Use of Natural Resources. *Economy and Society*, No. 69, 44 – 51.
  14. Prorochuk, M. V. (2020). Mechanism of Interaction Between Authorities and Business in the Infrastructure Sector. *Scientific Notes of V. I. Vernadsky TNU*, No. 4, 20 – 30. https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/23.pdf
  15. Senyshyn, O. S., Ilkiv, N. V. & (2023). Uholkov Ye. O. Strategic Directions of Interaction Between Business, NGOs, and the State in Times of Dynamic Change. *Economy and Society*, Issue 56, 546 – 552. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/3042/2963>
  16. Bilovytska Yu. A. (2022). Mechanisms of Cooperation Between the State and Business in a Transformational Economy. *Administrative and Legal Aspects of Public Administration. Special Issue*, 6 – 10. <https://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2022/spec/2.pdf>
  17. Law of Ukraine «On Access to Public Information» (Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 2011, No. 32, Art. 314), as amended, current version dated August 8, 2025, basis – 4321-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  18. Batrymenko, O. V. (2012). *Bureaucracy in Modern Society: Essence, Role and Trends*. Kyiv: Akademydav, 304 p.
  19. Repin, K. (2024). Problems of Integration of Economic and Environmental Policy in Ukraine. *Public Administration and Local Government*, No. 2, 6 – 11. <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/download/100/97>
  20. Ivanyuta S. & Yakushenko L. (2024). Priorities for Ensuring Environmental Security of Ukraine under Russian Military Aggression: Analytical Report. – National Institute for Strategic Studies (NISS), Kyiv, 61 p.

Oleg Batrymenko

*Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Political Science
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)*

<https://orcid.org/0000-0003-0211-248X>

e-mail: batrymenko@ukr.net

Mykola Khyenko

*Doctor of Sciences in Philosophy, Professor of the Department of Political Science
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)*

<https://orcid.org/0000-0002-0295-5332>

e-mail: mykola.khyenko@gmail.com

**INTERACTION BETWEEN STATE AUTHORITIES AND
BUSINESS ENTITIES AS A FACTOR OF ENVIRONMENTAL
SECURITY**

Abstract

This article explores the interaction between state authorities and business entities as a factor in ensuring environmental security in Ukraine. It presents a comprehensive analysis of the legal, institutional, and economic aspects of this interaction, as well as its effectiveness and limitations. In particular, the article provides: a review of theoretical approaches to the concept of «environmental security,» including its principles, goals, and mechanisms; an analysis of the functioning of the public administration system, including the powers of the Ministry of Environmental Protection, the State Environmental Inspectorate, and local authorities. The role of business in shaping environmental security is outlined – through corporate social responsibility, the implementation of environmental standards, and reporting. The forms and mechanisms of state-business interaction are identified, including public-private partnerships, regulation, incentives, and public oversight. Key problems hindering effective cooperation are revealed (legal gaps, corruption, lack of incentives, institutional weakness).

The article presents a holistic vision of ways to strengthen environmental security through effective interaction between the state and the business sector, with a focus on the national context and international experience. Proposals for improving legislation, encouraging business engagement, enhancing transparency, control, and public participation are summarized and developed.

Keywords: state; authorities; institutions; business entities; business; environmental security; environmental culture; Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 14.05.25

© Батрименко О. В., Хилько М. І., 2025